

Eesti ilmateenistus tähistab juubelit

Maikuus on põhjust meenutada aega, kui riik sai väärrika ilmateenistuse.

Ain Kallis

Ilmateenistuse haldusala asedirektor Madis Helm (keskel), tema kõrval sünoptikud Eva-Maria Sula, Helve Meitern, Merike Merilain ja Olga Mätlik.

FOTO: SVEN ARBET

Üheksakümmend viis aastat tagasi 18. mail avaldati Eesti Merejõudude juhataja päevakäsk nr 612, milles Rannavalve, Side- ja Päästejõudude Valitsuse alla kuuluv meteoroloogiajaam nimetati ümber Mereobservatooriumiks.

Ilmaküsimused olid nii tähtsal kohal, et sõjavägede ülemjuhataja, kes oli ametis olnud vähem kui viis kuud, kinnitas tööle Mereobservatooriumi koosseisu 12 töötajat, nende hulgas "ilmade ettekuulutajad".

Eesrindlik töökorraldus

Verinoore vabariigi valitsus mõistis hästi, et iseseisva maa suveräänsust näitab ka omaenda ilmateenistus:

“Igas riigis /.../ on olemas meteoroloogia keskasutused, mis ei olene mitte ülikoolist, teaduste-akadeemiast, vaid otsekohe valitsusest, mille valve alla ta käib. Nende asutuste ülesandeks on riigis olevate meteoroloogiliste asutuste korraldus, ilmade ettekuulutamine, õige kellaaja väljaarvamine, hronomeetrite korrashoidmine. /.../ Olgugi et see ehk palju maksma läheks. Oleks ju meie siis korralik mereriik, kui teaks me ette iga tormi, selle suuruse, kestvuse, jõu ja sihi!” kirjutas Tallinna Teataja.

Ilmateenistus töötas Mereobservatooriumi nime all ligi aasta, siis anti tema funktsioonid üle Tartu Ülikooli meteoroloogia observatooriumile. Töö kujunes väga efektiivseks: 1919. aastal oli järgmise päeva prognoos edastatud juba kell 14. Seni oli niisugune töökorraldus olemas vaid USAs. Nelja aasta pärast saadeti tellijaile laiali ilmakaarte.

Vaatlusvõrgu laiendamine ei olnud seejuures lihtne ülesanne: vaatlusriistu oli sõja ajal kaduma läinud, ka vaatlajaid oli väga raske leida.

1936. aastal töötas 26 ilmajaamast 8 põllutöökoolide, 9 mereteenistuse, 3 sõjaväeosade, 2 tööstusettevõtete ning 4 eraisikute juures. Kundas tegi ilmavaatlusi näiteks kohaliku piirivalvekordoni ülem.

Üks suuremaid saavutusi tollest ajast – ülikooli meteoroloogia observatoorium andis aastail 1931–1937 välja mahukat aastaraamatut.

Ilma- ja riigikord

Nii oli kuni saatuslike neljakümnendate aastateni. Siis vahetusid võimud, nimed, ilmateenistuse asukohad jne. (Kõige pikem nimi oli asutusel 1980. aasta paiku – Eesti NSV Vabariiklik Hüdrometeoroloogia ja Looduskeskkonna Kontrolli Valitsus.)

Praegu tegutsev Ilmateenistus (kuni 2013. aastani EMHI nime all, edasi Keskkonnaagentuuri osana) loodi 1991. aasta lõpul. Nüüd oleme maailma meteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) liige, samuti mitme pika nimega ilmaennustuskeskuse või süsteemi (lühidalt ECMWF, EUMETSAT, HIRLAM, EUMETNET, NORDRAD) liige. Eks see kõik on aidanud – olete vast isegi märganud, et ennustused on enam täkkesse minema hakanud. Nii et ka sel puhul oleks nagu põhjust pidutsemiseks...